

Σχέσεις Μερικής Διάταξης

Διδάσκοντες: **Φ. Αφράτη, Δ. Φωτάκης**
Επιμέλεια διαφανειών: **Δ. Φωτάκης**

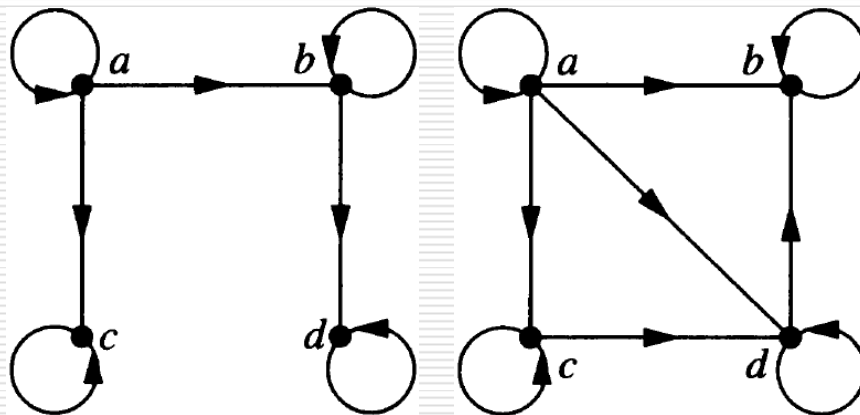
Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών
και Μηχανικών Υπολογιστών

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Σχέση Μερικής Διάταξης

- Σχέση **Μερικής Διάταξης** (ή μερική διάταξη): ανακλαστική, αντισυμμετρική, και μεταβατική.
  - Αριθμοί: $a \leq \beta$ (αλλά όχι $a < \beta$), $a \mid \beta$,
  - Σύνολα (σχέση στο $P(S)$): $A \subseteq B$.
- Ποιες από τις παρακάτω είναι σχέσεις μερικής διάταξης;

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

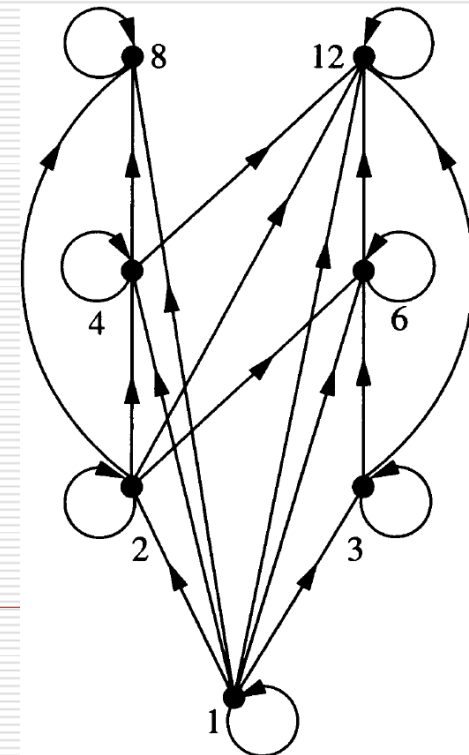
Διατεταγμένα Σύνολα

- Σχέση **μερικής διάταξης**: γράφουμε $a \leq \beta$ (αντί $(a, \beta) \in R$).
- Σύνολο A με σχέση μερικής διάταξης $\leq$:
μερικώς διατεταγμένο σύνολο $(A, \leq)$ (ή **poset**).
  - $(\mathbb{N}, \leq)$, $(\mathbb{N}^*, |)$, $(P(\mathbb{N}), \subseteq)$, (Άνθρωποι, Πρόγονος).
- Αν $a \leq \beta$ ή $\beta \leq a$, a και β **συγκρίσιμα**. Διαφορετικά **μη συγκρίσιμα**.
  - $(\mathbb{N}^*, |)$: 3 και 9 συγκρ., 5 και 7 όχι. $(P(\mathbb{N}), \subseteq)$: $\{1\}$ και $\{2\}$ όχι.
- Poset $(A, \leq)$ και **όλα** τα ζεύγη στοιχείων είναι **συγκρίσιμα**:
ολικά διατεταγμένο σύνολο (ολική διάταξη ή **αλυσίδα**).
  - $(A, \leq)$ και $B \subseteq A$ ώστε $(B, \leq)$ ολικά διατεταγμένο: **B αλυσίδα** (του A).
  - **Πεπερασμένη** (μη κενή) αλυσίδα έχει **μέγιστο** και **ελάχιστο** στοιχείο.
- $(A, \leq)$ και $B \subseteq A$ ώστε στο $(B, \leq)$ **κανένα** ζεύγος **συγκρίσιμο**:
B αντιαλυσίδα (του A).

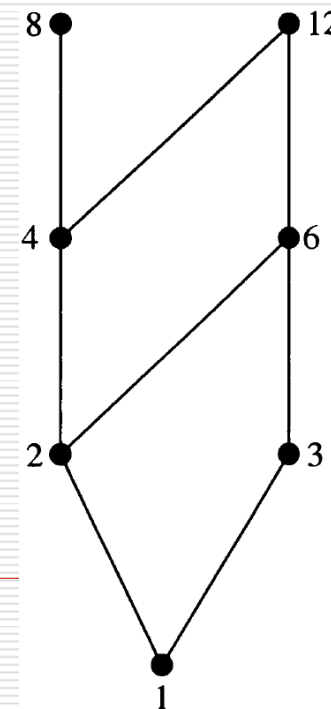
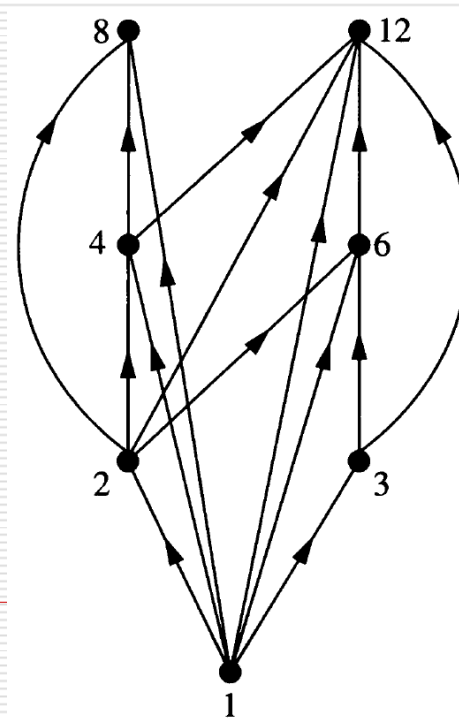
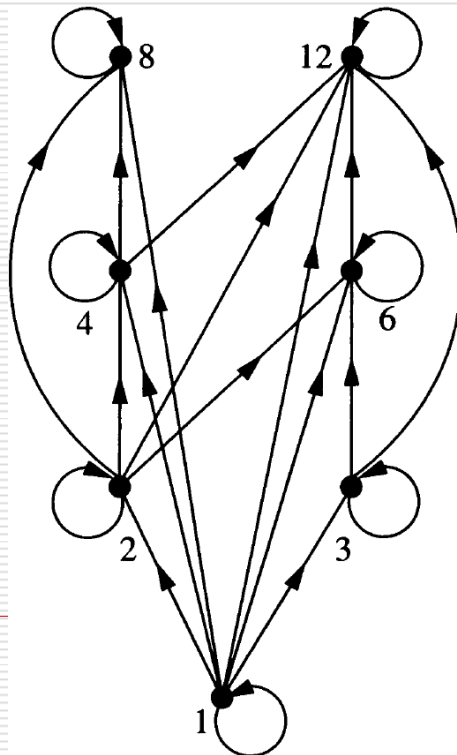
Ακυκλικά Γραφήματα

- Κατευθυνόμενο Ακυκλικό Γράφημα (ΚΑΓ, DAG) **δεν έχει κύκλους**, μπορεί να έχει **ανακυκλώσεις**.
  - Συχνά αναπαριστούν **εξαρτήσεις** δραστηριοτήτων, εργασιών.
- R σχέση που αντιστοιχεί σε ΚΑΓ. Η **ανακλαστική μεταβατική κλειστότητα** S της R είναι σχέση **μερικής διάταξης**. $(\{1, 2, 3, 4, 6, 8, 12\}, |)$
  - Αν $a \neq \beta$, $(a, \beta), (\beta, a) \in S$, έχουμε **κύκλο** (στην R).
  - Άρα ΑΜΚ της R είναι **αντισυμμετρική**.
- Κάθε **μερική διάταξη** αντιστοιχεί σε ΚΑΓ.
  - **Κύκλος και μεταβατική ιδιότητα**: όχι αντισυμμετρική.
- Μορφή ΚΑΓ για σχέσεις ολικής διάταξης;
- **Αλυσίδες** αντιστοιχούν σε **μονοπάτια** ΚΑΓ.
Αντιαλυσίδες σε **ανεξάρτητα σύνολα** ΚΑΓ.

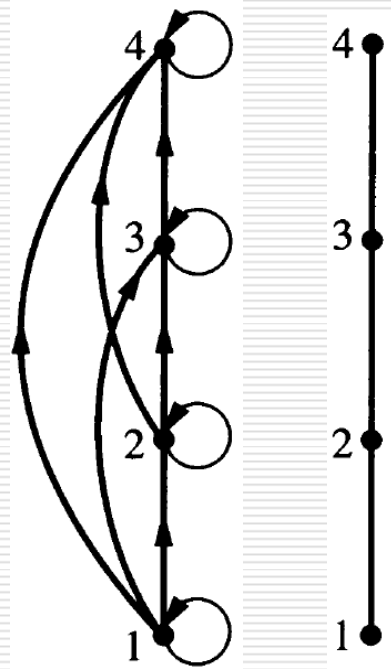

Διαγράμματα Hasse

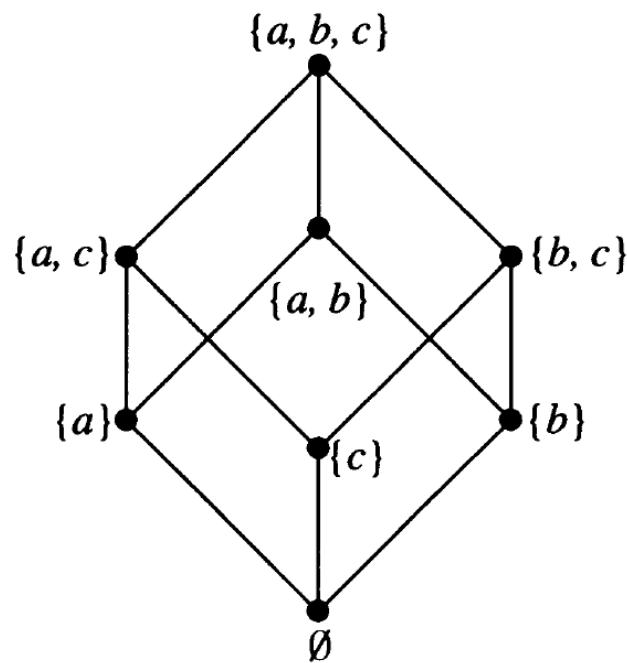
- Απέριττοι γράφοι για **αναπαράσταση** μερικών διατάξεων.
  - Ξεκινάμε από **ΚΑΓ** και αφαιρούμε **ανακυκλώσεις** (εννοούνται).
  - Αφαιρούμε «**μεταβατικές**» ακμές (μόνο «**βασικές**» ακμές):
    - Για κάθε **$a - \gamma$** διαδρομή μήκους ≥ 2 , αφαιρούμε ακμή **(a, γ)** .
  - Για κάθε ακμή **(a, β)** , **β** πάνω από **a** και αφαιρούμε **φορά** (βέλος).

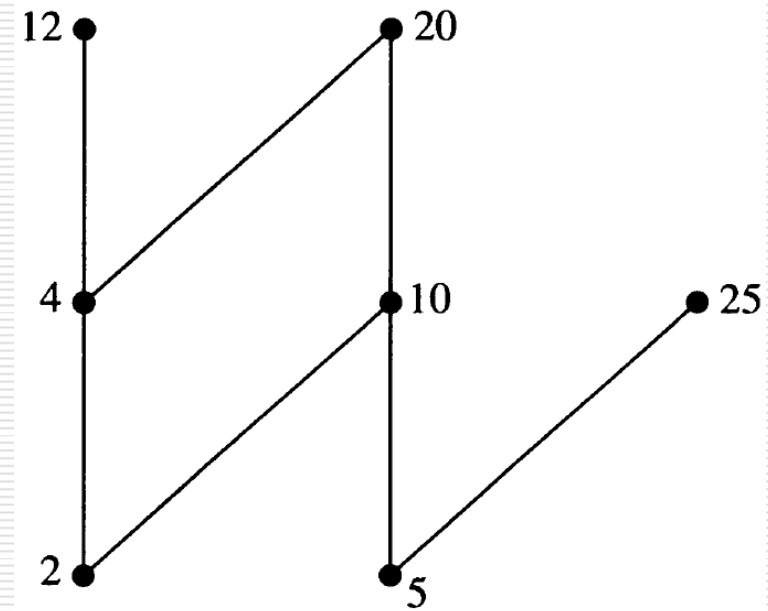
Διαγράμματα Hasse

$(\{1, 2, 3, 4\}, \leq)$

$(\mathcal{P}\{a, b, c\}, \subseteq)$

$(\{2, 4, 5, 10, 12, 20, 25\}, |)$

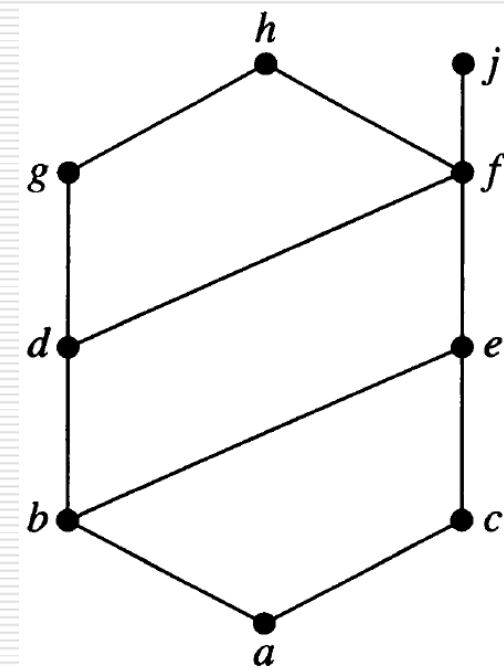
Μέγιστα και Ελάχιστα Στοιχεία

- α **maximal** στοιχείο $(A, \leq)$ αν **δεν υπάρχει** $\beta \neq \alpha$ με $\alpha \leq \beta$.
- α **minimal** στοιχείο $(A, \leq)$ αν **δεν υπάρχει** $\beta \neq \alpha$ με $\beta \leq \alpha$.
  - $(\{1, 2, 3, 4, 6, 8, 12\}, |)$: maximal 8 και 12, minimal 1.
  - $(\{2, 4, 5, 10, 12, 20, 25\}, |)$: maximal 12, 20, 25, minimal 2, 5.
  - $(P(\{a, b, c\}), \subseteq)$: maximal $\{a, b, c\}$ και minimal $\emptyset$.
- α **μέγιστο** στοιχείο $(A, \leq)$ αν **μοναδικό maximal**, $\forall \beta (\beta \leq \alpha)$.
- α **ελάχιστο** στοιχείο $(A, \leq)$ αν **μοναδικό minimal**, $\forall \beta (\alpha \leq \beta)$.

Άνω και Κάτω Φράγμα

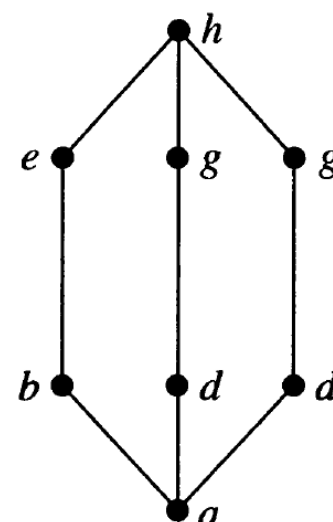
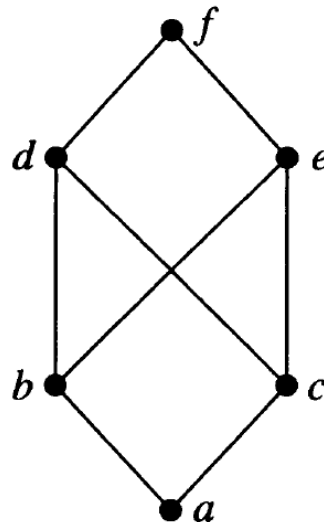
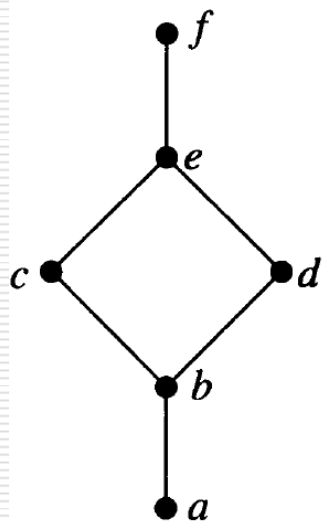
- α **άνω φράγμα** στοιχείων $B \subseteq A$, αν για κάθε $\beta \in B$, $\beta \leq \alpha$.
- α **κάτω φράγμα** στοιχείων $B \subseteq A$, αν για κάθε $\beta \in B$, $\alpha \leq \beta$.
  - Άνω για $\{a, b, c\}$: e, f, j, h . Κάτω: a .
  - Άνω για $\{j, h\}$: **όχι**. Κάτω: f, d, e, b, c, a .
- α **ελάχιστο άνω φράγμα** $B \subseteq A$ (sup): α **άνω φράγμα** B και για κάθε β **άνω φράγμα** B , $\alpha \leq \beta$.
- α **μέγιστο κάτω φράγμα** $B \subseteq A$ (inf): α **κάτω φράγμα** B και για κάθε β **κάτω φράγμα** B , $\beta \leq \alpha$.
- Αν υπάρχουν, είναι **μοναδικά**.
  - Ελάχιστο **άνω φράγμα** a, β στο $(\mathbb{N}, |)$: ΕΚΠ(a, β).
  - Μέγιστο **κάτω φράγμα** a, β στο $(\mathbb{N}, |)$: ΜΚΔ(a, β).
  - Ελάχιστο **άνω φράγμα** A, B στο $(\mathcal{P}(S), \subseteq)$: $A \cup B$.
  - Μέγιστο **κάτω φράγμα** A, B στο $(\mathcal{P}(S), \subseteq)$: $A \cap B$.

Δικτυωτά (Lattices)

- $(A, \leq)$ είναι **δικτυωτό** (lattice) αν **κάθε ζεύγος** στοιχείων **έχει** ελάχιστο άνω φράγμα και μέγιστο κάτω φράγμα.
  - Ποια από τα παρακάτω είναι δικτυωτά;
  - Είναι δικτυωτά τα $(\mathbb{N}, |)$, $(P(S), \subseteq)$;
  - Είναι δικτυωτό το $(\{1, 2, \dots, k\}, |)$;

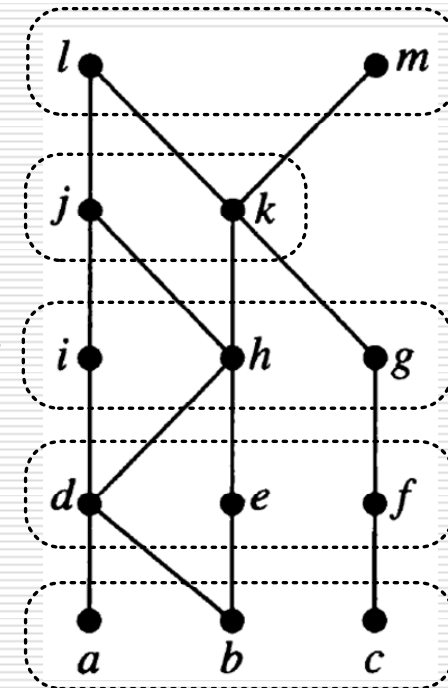
Ένα Πρόβλημα από τα Παλιά

- Δίνεται μία ακολουθία N θετικών φυσικών.
  - Να υπολογισθεί ο μικρότερος αριθμός της ακολουθίας που είναι **μικρότερος ή ίσος** όλων των **προηγούμενων** του.
  - Να υπολογισθεί ο μικρότερος αριθμός της ακολουθίας που **διαιρεί ακριβώς** όλους τους **προηγούμενους** του.

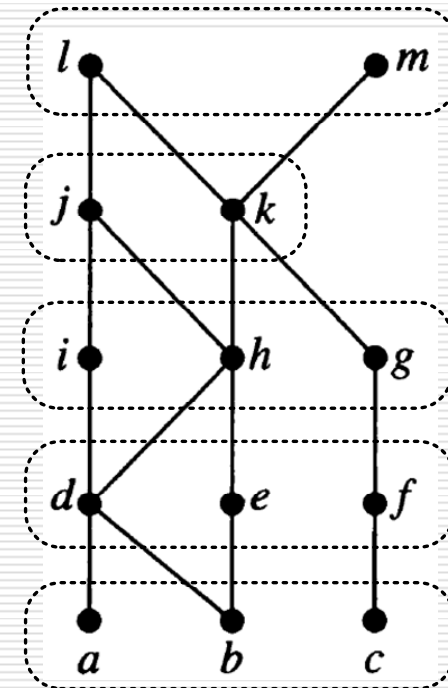
Αλυσίδες και Αντιαλυσίδες

- Α σύνολο μαθημάτων, $(\alpha, \beta) \in R$ αν α προαπαιτούμενο β .
  - Αντισυμμετρική και μεταβατική: **σχέση προτεραιότητας.**
  - Ανακλαστική κλειστότητα R : **σχέση μερικής διάταξης.**
- Μήκος μεγαλύτερης αλυσίδας: **ελάχιστος #εξαμήνων** για πτυχίο.
- Μέγεθος μεγαλύτερης αντιαλυσίδας: **μέγιστος #μαθημάτων** στο ίδιο **εξάμηνο.**
- Αν **μακρύτερη αλυσίδα** στο $(A, \leq)$ έχει μήκος $k \geq 1$, στοιχεία A **διαμερίζονται σε k αντιαλυσίδες.**
- Αν **μεγαλύτερη αντιαλυσίδα** στο $(A, \leq)$ έχει μέγεθος $k \geq 1$, στοιχεία A **διαμερίζονται σε k αλυσίδες.**

Αλυσίδες και Αντιαλυσίδες

- Αν μακρύτερη αλυσίδα στο $(A, \leq)$ έχει μήκος $k \geq 1$, στοιχεία A διαμερίζονται σε k αντιαλυσίδες.
  - Απόδειξη με επαγωγή.
  - Βάση $k = 1$: Αν μακρύτερη αλυσίδα έχει 1 στοιχείο, όλα τα στοιχεία αποτελούν 1 αντιαλυσίδα.
  - Επαγωγική υπόθεση: σε κάθε $(A, \leq)$ με μακρύτερη αλυσίδα μήκους k , διαμέριση A σε k αντιαλυσίδες.
  - Επαγωγικό βήμα:
    - $(A, \leq)$ με μακρύτερη αλυσίδα μήκους $k+1$.
    - Μ σύνολο maximal στοιχείων: Αντιαλυσίδα με 1 στοιχείο (τελευταίο) σε κάθε αλυσίδα.
    - $(A - M, \leq)$ έχει μακρύτερη αλυσίδα μήκους k .
    - Διαμέριση $A - M$ σε k αντιαλυσίδες.
    - Διαμέριση A σε $k+1$ αντιαλυσίδες.

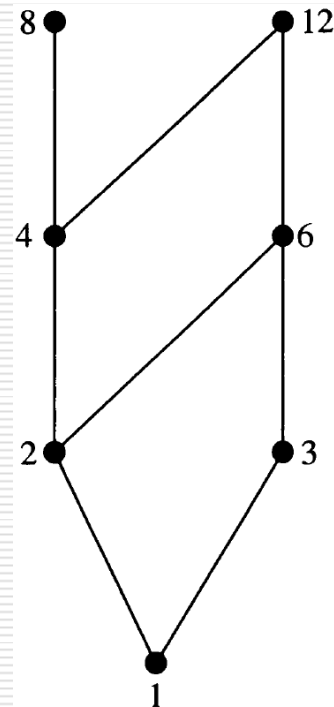
Αλυσίδες και Αντιαλυσίδες

- Αν μακρύτερη αλυσίδα στο $(A, \leq)$ έχει μήκος $k \geq 1$, στοιχεία A διαμερίζονται σε k αντιαλυσίδες.
  - Αν $|A| \geq nm+1$, τότε είτε αλυσίδα μήκους $\geq n+1$ είτε αντιαλυσίδα μεγέθους $\geq m+1$.
- Σε σύνολο $nm+1$ ανθρώπων, είτε αλυσίδα απογόνων μήκους $m+1$ είτε $n+1$ άνθρωποι χωρίς σχέση προγόνου-απογόνου.
  - Αν όλες αλυσίδες μήκους $\leq m$, διαμέριση σε $\leq m$ αντιαλυσίδες.
Αν όλες αντιαλυσίδες μεγέθους $\leq n$, #ανθρώπων $\leq nm$.
- Σύνολο S με n^2+1 θετικούς φυσικούς:
  - Για κάθε $A \subseteq S$, $|A| = n+1$, υπάρχουν $x, y \in A$, $x \neq y$, με $x \mid y$.
  - Νδο υπάρχει $\{x_1, x_2, \dots, x_{n+1}\} \subseteq S$ όπου $x_i \mid x_{i+1}$, για κάθε $i = 1, \dots, n$.
- Πρέπει νδο στο poset $(S, \mid)$, υπάρχει αλυσίδα μήκους $\geq n+1$.
  - Μεγαλύτερη αντιαλυσίδα έχει μέγεθος $\leq n$.
  - Άρα υπάρχει αλυσίδα μήκους $\geq n+1$.

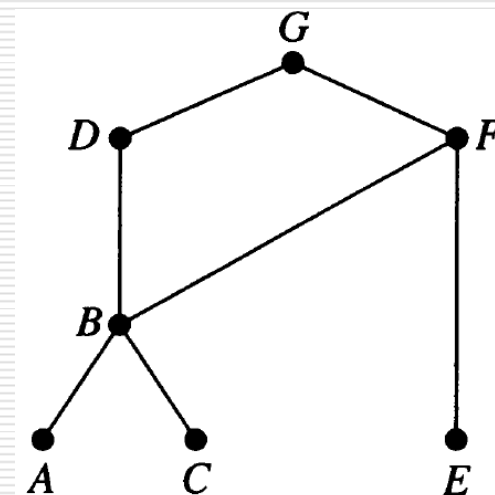
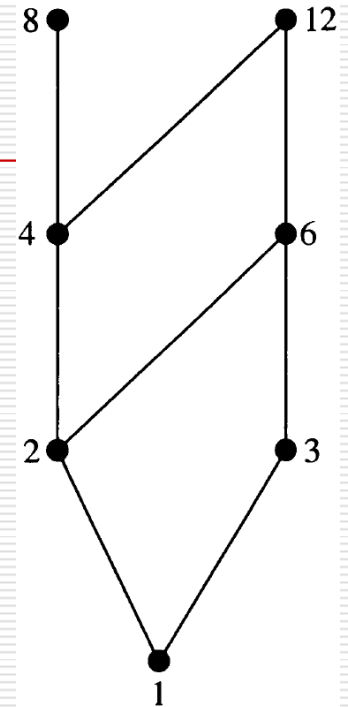
Τοπολογική Διάταξη

- Ολική διάταξη $(a_1, a_2, \dots, a_n)$ συμβατή με μερική διάταξη $(A, \leq)$.
  - Συμβατότητα: Για κάθε $i < j$, είτε $a_i \leq a_j$ είτε a_i, a_j μη συγκρίσιμα.
  - Γραμμική διάταξη κορυφών ΚΑΓ ώστε ακμές (εκτός ανακυκλώσεων) κατευθύνονται από αριστερά προς δεξιά.
- $(A, \leq)$, A πεπερασμένο, επιδέχεται τοπολογικής διάταξης.
  - Γράφος είναι ΚΑΓ ανν επιδέχεται τοπολογικής διάταξης.
- $(A, \leq)$, A πεπερασμένο, έχει ≥ 1 minimal στοιχείο.
  - Ξεκινάμε επιλέγοντας οποιοδήποτε στοιχείο.
  - Ακολουθούμε «ακμές» στην αντίθετη φορά.
  - Όχι κύκλοι και πεπερασμένο: τερματίζουμε σε minimal.

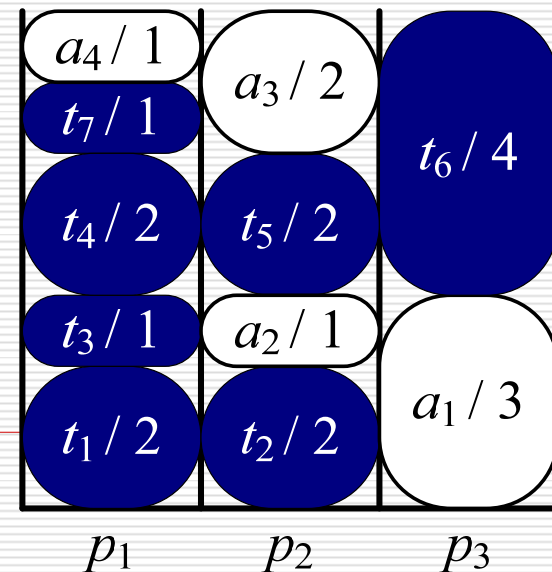
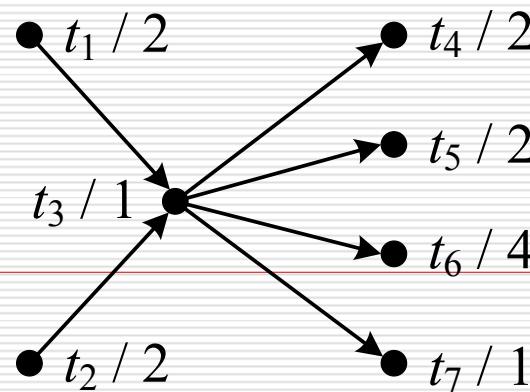
Τοπολογική Διάταξη

- Υπολογισμός τοπολογικής διάταξης:
  - a_1 : minimal ($A, \leq$).
  - a_2 : minimal ($A - \{a_1\}, \leq$).
  - a_3 : minimal ($A - \{a_1, a_2\}, \leq$).
  - ...
  - 1, 3, 2, 6, 4, 12, 8
  - A, C, E, B, D, G
- Αναζήτηση κατά Βάθος (DFS) στο ΚΑΓ ή στο διάγραμμα Hasse (με φορά ακμών).
  - Κορυφές σε αντίστροφη σειρά «αποχώρησης».
  - Ολοκλήρωση εξερεύνησης κορυφής και γειτόνων: εισαγωγή κορυφής σε στοίβα.
  - Ολοκλήρωση DFS και εξαγωγή από στοίβα: τοπολογική διάταξη.

Χρονοπρογραμματισμός Εργασιών

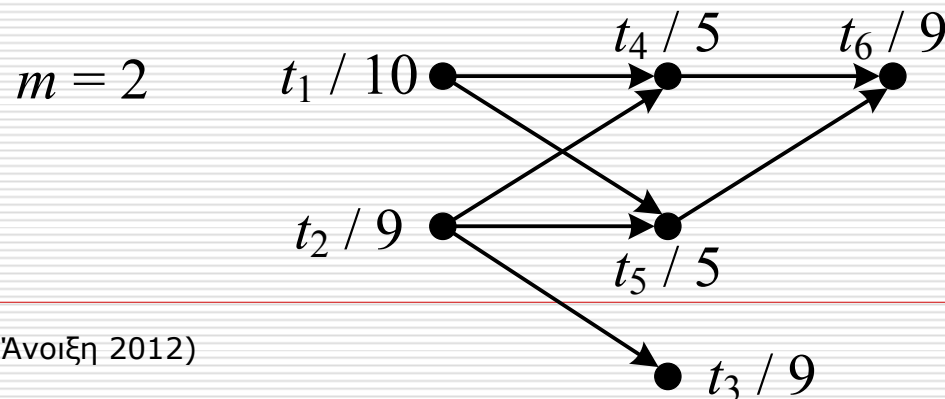
- m ίδιοι επεξεργαστές $\{p_1, p_2, \dots, p_m\}$.
- n εργασίες $\{t_1, t_2, \dots, t_n\}$ με χρόνους εκτέλεσης $w_1, w_2, \dots, w_n$.
- Μερική διάταξη επί των εργασιών:
  - $t_j \leq t_i$ αν t_i δεν μπορεί να αρχίσει πριν ολοκληρωθεί η t_j .
- Χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης εργασιών:
  - Για κάθε εργασία t_i χρόνος έναρξης $s(i)$ και επεξεργαστής $p(i)$.
    - Εργασίες **δεν διακόπτονται**: εκκίνηση $s(i)$, τερματισμός $s(i)+w_i$
  - Κάθε χρονική στιγμή, το πολύ μία εργασία σε κάθε επεξεργαστή:
    - $p(i) = p(j) \Rightarrow [s(i), s(i)+w_i) \cap [s(j), s(j)+w_j) = \emptyset$
  - Για κάθε t_j με $t_j \leq t_i$, $s(j)+w_j \leq s(i)$.

Χρονοπρογραμματισμός Εργασιών

- Χρονοδιάγραμμα με **ελάχιστο χρόνο διεκπεραίωσης**.
  - Ελαχιστοποίηση χρόνου ολοκλήρωσης τελευταίας εργασίας.
  - Τοπολογική διάταξη αν μόνο **ένας επεξεργαστής**.
  - NP-δύσκολο για $m \geq 2$.
- **Βέλτιστος** χρόνος διεκπεραίωσης τουλάχιστον:
  - $(w_1 + \dots + w_n) / m$.
  - Συνολικός χρόνος κατά μήκος **μακρύτερης (χρονικά) αλυσίδας**.
- Ποτέ επεξεργαστής **αδρανής εσκεμμένα**.
  - **Δεν εγγυάται βέλτιστη λύση**.
  - Εγγυάται χρόνο διεκπεραίωσης $\leq (2 - \frac{1}{m}) \times$ ελάχιστο χρ. διεκπ.

Χρονοπρογραμματισμός Εργασιών

- Ανάλυση για $m = 2$, χρ.διεκπ. = ω , βέλτιστος χρ.διεκπ. = ω^*

$$\omega = \frac{1}{2} \left(\sum_{i=1}^n w_i + \sum_{\alpha_i \in A} \text{χρόνος}(\alpha_i) \right) \leq \omega^* + \frac{1}{2} \sum_{\alpha_i \in A} \text{χρόνος}(\alpha_i)$$

- Υπάρχει αλυσίδα εργασιών με χρονική διάρκεια $\geq$ συνολική διάρκεια περιόδων αδράνειας.
- Περίοδος αδράνειας a_i «προκαλείται» από αλυσίδα εργασιών που εκτελείται στον άλλο επεξεργαστή.
  - Αλυσίδα εργασιών που «προκαλεί» a_i έχει διάρκεια $\geq$ χρόνος(α_i).
  - Ένωση αλυσίδων που «προκαλούν» περιόδους αδράνειας δίνει αλυσίδα με διάρκεια $\geq$ συνολική διάρκεια περιόδων αδράνειας.

$$\omega \leq \omega^* + \frac{1}{2} \sum_{\alpha_i \in A} \text{χρόνος}(\alpha_i) \leq \frac{3}{2} \omega^*$$

Λεξικογραφική Διάταξη

- Posets $(A_1, \leq_1)$ και $(A_2, \leq_2)$.
- Λεξικογραφική διάταξη $\leq$ στο $A_1 \times A_2$:
  - $(a_1, a_2) < (\beta_1, \beta_2)$ αν είτε $a_1 <_1 \beta_1$ είτε $a_1 = \beta_1$ και $a_2 <_2 \beta_2$.
  - $(a_1, a_2) = (\beta_1, \beta_2)$ αν $a_1 = \beta_1$ και $a_2 = \beta_2$.
  - $(\mathbb{N} \times \mathbb{N}, \leq)$: $(2, 4) \leq (2, 5) \leq (3, 2) \leq (5, 1) \leq (5, 100) \leq (6, 0)$.
- Λεξικογραφική διάταξη $\leq$ στο $A_1 \times A_2 \times \dots \times A_n$:
  - $(a_1, a_2, \dots, a_n) < (\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n)$ αν για κάποιο $k \geq 0$, $a_1 = \beta_1, \dots, a_k = \beta_k$ και $a_{k+1} <_{k+1} \beta_{k+1}$.
  - $(a_1, a_2, \dots, a_n) = (\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n)$ αν $a_1 = \beta_1, \dots, a_n = \beta_n$.
- Λεξικογραφική διάταξη **συμβολοσειρών** με βάση (ολική) **διάταξη γραμμάτων** του αλφαβήτου.
  - Το «κενό» προηγείται κάθε συμβόλου, τόνοι αγνοούνται.
Π.χ. μαντείο < μάντης < μηλιά < μήλο < το < τόπι.